

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISE SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEŽOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Kr. 6.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO-
DIŠNJE Kr. 200. — ZA INOZEMSTVO Kr. 400.
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 22.

Šibenik, 16. lipnja 1923.

God. III.

Unutrašnja politika.

Medu najvažnije političke događaje zadnjih dana spadaju govori ministra predsjednika Pašića, predsjednika H. R. S. S. Radića i bivšeg ministra dra Trumbića. Čitava naša javnost bavi se ovim govorima u neštašći važnijih djela oko konsolidacije naše države i uređenja krupnih unutarnjih pitanja.

Govor g. Pašića dosta je konfuzan, sadržava razne netačnosti i u zaključku ne donosi ništa konkretno o riješenju gorućeg pitanja o reviziji ustava, odnosno o sporazumu naših triju plemena. Govor bi se dao karakterizirati riječima samoga govornika, kao da je sve u našoj unutarnjoj politici: „Ne znam ovako, ne znam onako“. Neki smatraju govor kao negaciju svake sklonosti za sporazum. Mi nismo toga mišljenja, budući da g. Pašić izričito naglasuje, da treba težiti sporazumu i da se u tu svrhu mogu učiniti i neke promjene u ustavu, samo što te promjene ne smiju da budu na uštrb državnog jedinstva. Mi smo uvjereni, da nema stranke ni čovjeka, koji ne želi, da ova naša država bude i ostane jedinstvena i jaka. Prema tome je dakle i sporazum moguć. Zamjerno je, što gosp. Pašić govori samo o državnom, a ne i o narodnom jedinstvu.

Govoreći o tradicijama kod Hrvata i Slovenaca g. Pašić veli, da su nam te tradicije napetute silom, školama i crkvama. Ako tu misli i na katoličku Crkvu, on se jako vara i ne čini dobru uslugu državi obzirom na saveznike, osobito na Francusku i Belgiju, gdje su katolici sve žrtvovali za spas svoje države. Katolička Crkva radi svoga univerzalnog karaktera i radi temeljnih ideja pravde, ljubavi i bratstva, kojima je sva prožeta, a koje isključuju svaki egoizam i šovinizam bilo koje vrste, nije imala niti može da ima tradicija razdvajanja braće, još manje kakve mržnje. Ona je jedina mirotvorna i sposobna, da ljude i narode sjedinjuje u dobro. Što se tiče škola, u njima su nas naučili, da su Hrvati i Srbi jedan narod. I to je bio dogma svima: i prostom čovjeku i učenjaku i političaru. Škole nijesu krive, što su se nakon 3-4 godine iza ujedinjenja neki sjetili, da nijesmo jedan narod, i što sad imamo četiri nacionalizma: hrvatski, srpski, slovenski i jugoslavenski. Je li ovo zbilja posljedica kakvog ropskog raspoloženja, kako „prečanicima“ ljubezno predbacuju stanoviti šovinistički listovi u Beogradu? Da su ljudi ropски raspoloženi, bili bi se prilagodili onoj sili, koja je, po demokratskom diktatu, kod nas bijesnila za pune četiri godine, a i sad ne jenjava. No dogodilo se obratno. Činjenice utjeravaju i laž sve slične objede. Po tome se najbolje vidi, da tradicije nijesu razlogom ovome zlu, koje nas tišti i rastače, nego

način, kojim se kod nas od ujedinjenja do dana današnjega vodila i vodi državna uprava. Kad su mase naroda, koje su oduševljeno prigrlile ujedinjenje, došle do spoznaje, da tu nema pravde ni ljubavi, tada je nastala ona duševna razdvojenost, koja je opasnija od svakog vanjskog neprijatelja. No tomu je lako naći lijek: promjenom postojećih upravnih sistema.

G. Pašić, da dokaže, kako kod nas ne postoji centralizam, poziva se i na općinske samouprave! Što će na to da kaže i da misli narod, koji gleda, kako se naše općinske samouprave nemilo gaze, kako su se u njima ušančili komesari i kako je narodu oduzet svaki utjecaj u općinskoj upravi? Dakle naš centralizam nije centralizam možda baš zato, što je pravi upravni kaos!

Nadugo se g. Pašić u svom govoru pozabavio prethodnim radom oko ujedinjenja: kriskim paktom, ženevskim ugovorom i t. d. Njegov govor nije nego priznanje, da se nijesu poštivala dotična utanačenja. Koga n. pr. može da uvjeri, da je polovina više jedan kvalifikovana većina, ili da ženevski ugovor, potpisan od g. Pašića, kao delegiranog punomoćnika, nije imao da veže i vladu, koja mu je punomoć dala? O tome je dosta govoreno i pisano, te je suvišno, da se u ovom članku opširnije bavimo ovim pitanjem.

G. Stjepan Radić u svom govoru ne polemizuje sa govorom g. Pašića. Njegov je govor pun samih fraza, a u njemu nije izostao ni majestatični *Mi*. Izgleda, kao da on obilnim frazama hoće da pokrije neuspjeh svoje politika, kao što i da se već osjeća izigranim. On nam naviješta, da smo prevalili mnogo više od pola puta k republici, dapače da smo već došli na kraj toga puta. No treba da prije prođu i treći izbori. Dosad je tvrdio matematičnom sigurnošću, da će izbori biti najdalje u jesen. Sada ipak o tome dvoji. On izriče nadu, da će na novim izborima dobiti 120 mandata. No ne kaže nam, kako će nadglasati onih ostalih 190 zastupnika u Skupštini ni hoće li i tada ostati pasivan. Opažamo, da on sa Slovincima i muslimanima ima i sada blizu 120 mandata, a ipak nije znao, da iskoristi ni ovu, po našem mišljenju, najpovoljniju situaciju. Medutim se u Beogradu stvaraju važni zakoni i nameću nam se novi tereti, a bez nas, Hrvatski se narod odrekao one velike političke snage, koja se mogla upotrijebiti na opće dobro. Samim riječima i frazama ne gradi se ništa, pa ni republika.

Govor g. Trumbića bio je polemične naravi. U njemu se pobijaju navodi g. Pašića i izlažu ideje, koje su vodile Jugoslavenski odbor, njegova nastojanja i rad. Mi samo moramo požaliti, da sve te lijepe stvari nijesu

mного prije narodu dostavljene do znanja. Možda se tada dalo koješta i popraviti. Javnost je za mnoge važne stvari doznala tek 1921., a za mnoge doznaje tek danas! Nije li sve to prekasno? Što se tiče unutarnjeg uređenja države, g. Trumbić zagovara

autonomije. Te je dosada tražila samo Hrvatska Pučka stranka. Njezino će stanovište morati da konačno prihvate svi, želi li se iskreno, da nam se država već jednom potpuno uredi i konsolidira.

Vanredni državni prirez.

U vladinoj deklaraciji ministra predsjednik Pašić navijestio je, da će Narodnoj Skupštini među ostalim zakonima podnijeti i proračun za 1923.-1924., s kojim će se istodobno nametnuti vanredni državni prirez na sve izravne državne poreze. Ovaj prirez će biti privremen i ostat će na snazi, dok se ne primi uovi zakon o izjednačenju i povišenju izravnih poreza u čitavoj državi. Ovaj će se vanredni prirez udariti, da se njim pokrije deficit u državnom proračunu.

Gosp. Pašić nije ništa kazao o visini toga prireza. No lako je pogoditi, da će biti ogroman obzirom na svrhu, radi koje se nameće. Deficit proračuna iznositi će preko 5 milijarda dinara. Prema tome će vanredni prirez, koji treba da pokrije najveći dio ove svote, iznositi valjda oko 200 na sto.

Javnost je malo pažnje posvetila naviještaju vanrednog prireza, koji će značiti pravu priprezu za sav gospodarski i privredni život tako zvanih „prečanih“ krajeva, gdje su izravni porezi već dosegli takvu visinu, da ih više nitko ne može da podnosi. Toliko je to istina, da su se privredni krugovi bili uvelike obradovali novom poreznom zakonu, koji bi izjednačio sve poreze u državi, jer se od toga izjednačenja očekivalo ublaženje naše porezne nevolje. Namjera vlade, da uvede vanredni prirez, najbolje dokazuje, kako vlada malo drži do uređenja zapletenih, nepravednih, nesnodnih poreznih prilika i do izjednačenja, koje bi se novim poreznim zakonom imalo već jednom da ostvari.

Nije ni potrebno, da poblizhe dokazujemo, što znači za nas vanredni državni prirez. Dosta je, da upozorimo na našu najomovnu kućarinu, koja danas, sa 200 na sto općinskog prireza i drugim nametima, dosiže 64 po sto od utjeranog najma. K tomu još sad nadodajte vanredni državni prirez, pak će se kod nas u ime poreza i prireza morati da plaća više negoli se utjerava od najma!

Prije kakvu godinu i po bivši

minister financija Kumanudi bio je također iznio prijedlog za uvedenje državnog prireza na sve izravne poreze u visini od 100 na sto. Svi su ali zastupnici iz „prečanih“ krajeva, pa i oni, koji su pripadali vladinoj većini, odlučno ustali proti takvom nametu i brojakama dokazali nemogućnost i apsurdnost takvog nameta. U Srbiji naravno, obzirom na niske poreze, nije teško uvesti državni prirez. No kod nas je to apsolutno isključeno. Državnici u Beogradu vazda se ravnaju prema prilikama u Srbiji i ne vode računa o prilikama u drugim krajevima. Tako se stvaraju mnogi zakoni i odredbe, koji se kasnije ili uopće ne provadaju ili ako se pristupi njihovom provedenju, donošaju samo štetu, zapletaje i zabunu, radi čega trpi i narod i državna vlast. Bivši ministar Kumanudi odmah je uvidio besmislenost prijedloga o državnom prirezu, te ga je već u odborskoj sekciji povukao, tako da je čitava stvar prošla neopaženo u zaborav.

Sada isti gosp. Pašić, koji je bio predsjednikom ministarskog savjeta i, kad je Kumanudi bio ministrom financija, naviješta nam, da će u budućem zakonu vlada iznijeti isti prijedlog o novom državnom prirezu, koji je već jednom smatran kao nemoguć i apsurdan te radi toga bio „a limine“ odbačen! Treba da se navrijeme makne čitava naša javnost, treba da stanu svi privredni krugovi uopće, svi narodni postanci bez razlike stranka te dokažu vladu i Narodnoj Skupštini nemogućnost uvedenja namijenjenog državnog prireza, kao i grozne posljedice, koje bi nastale, kad bi se on uveo! Neka vlada pospešiti donošenje novog pravednog zakona o izravnim porezima, koji bi bili jednaki za čitavu državu. To je jedini način saniranja proračunskog deficita i naših abnormalnih poreznih prilika. Vlada to može da učini, ako samo hoće! Pogubni su eksperimenti na i onako već dosta izranjenom tijelu naše privrede i gospodarstva!

Uzorna šibenska aprovizacija.

Kako smo zadnji put javili, mjesna Okružna Banka promijenila je korenito svoju upravu time, što su bili iz nje izgurani ona gospoda advokati, kojima je bila povjerena aprovizacija u ovoj općini. Poznate su javnosti sve tužbe proti radu aprovizacije, koja mjesto da nabavi kukuruza bila se postarala, da gladnom narodu dobavi bijeloga brašna, šećera, kave i t. d.

Što sve u parlamentu nije iznio naš zastupnik dr. Dulibić, tražeći, da se učini reda, da se pregledaju računi, jer je javna aprovizacija bila isprepletana sa Okružnom Bankom! Tražila se likvidacija, raspust aprovizacije ustanove, tražilo se, da se javnosti položi račun o njezinoj djelatnosti. Ovo smo smatrali, da je potrebno i u interesu samih upravitelja

aprovizacije, da na njima ne ostane nikakva ljaga, ako su zbilja savjesno radili,

Dakako, u tome nastojanju i općem narodnom traženju nije bilo uspjeha. Mi živimo u iznimnim prilikama, gdje se sve afere zabašuruju, gdje se rasiplje i raznosi narodni novac. Danas vlada traži milijardu i 200 milijuna dinara za pokriće dosad učinjenog troška preko proračuna. Međutim vidimo, kako se radilo: izbija afera za aferom. Najzad i poštanske marke su dobar plijen. Tako čitamo ovih dana, kako su viši činovnici krali na milijune maraka. Nema dakle kontrole. Fatalno je za našu državu, da se baš zazure od kontrole: ne će je!

Kad smo tražili kontrolu, u što je aprovizacija uložila 13 milijuna kruna, dok je narod gladovao; kad smo tražili, da se položi račun o toj ogromnoj svoti vladinog, to jest narodnog novca, sve se kao urotilo, da se to zapriječi. Stvar je ostala na starome. Ma bar jednostavnost vijesticom da je vlada javila, da je primila nazad od odbora ono 13 milijuna kruna, kad mu je bila oduzeta nabava aprovizacionih potrepština. Niti naša slavna općina nije u svojoj velikoj čednosti našla shodnim, da javi narodu, koliko je milijuna kruna primila od odbora u ime čistog dobitka na ogromni rad oko aprovizacije, vođene sa državnim kapitalom od ništa manje nego 13

milijuna kruna. Zli jezici kažu, da općina nije primila ni pare. No mi u to ne možemo vjerovati.

Ipak će doći dan, kad će se račun morati da javno položi. Dok traju sadašnje prilike, moramo se ustrijeti. Svakako ne može da se duže vremena održi ovakav režim, gdje je nepošten onaj, koji traži kontrolu, koji traži račune o narodnom novcu. Doći će na upravu ljudi, koji nisu toga mišljenja, ljudi, koji su svjesni svojih dužnosti, svog ugleda i ponosa. Doći će, jer se ne će moći izmasti od naroda one puste milijarde, što se od njega traže za ovakvu sjajnu upravu.

Zapravo nadali smo se od novog ministra socijalne politike g. Perića, da će u interesu države, kao i u interesu prehrane gladnog naroda, uređiti ovo pitanje. Nažalost smo se prevarili, jer nije obavljen nikakav temeljit izvidaj u poslu šibenske aprovizacije. Možda gosp. ministar hoće da prištedi državi trošak za komisije i činovnike, trošak, koji bi mu se inače isplatio. No mi, da dodemo ususret i pokrajinskoj upravi i gosp. ministru, predlažemo, da se revizija svega aprovizacionog poslovanja povjeri trojici-četvorici neodvisnih naših građana iz raznih stranaka, koji će, ne sumnjamo, besplatno obaviti ovaj posao. Je li to pošteno, gospodo? Ovoliko zasada, samo da se ne zaboravi!

Izviščaj o Danu katoličke štampe god. 1922.

Kad je godine 1919. potekla iz Španije inicijativa, da se po svem svijetu slavi blagdan sv. apostola Petra i Pavla, kao dan dobre štampe, i sv. Otac papa blagoslovio ovaj pot-hvat, te ga preporučio vjernicima cijeloga svijeta, Pijevo se društvo obratilo tada na sve hrvatske Ordinarije s molbom, da odrede proslavu ovoga dana na poznati već način. Ovoj su se molbi već tada odazvali gotovo svi Ordinariji hrvatskih dijeceza i odredili sakupljanje milostinje za katoličku štampu.

Kod ovoga prvog Dana katoličke štampe sudjelovalo je organizovano

sedam biskupija, koje su sabrale okruglo 70.000 K, i ako je društvu stajalo na raspoložbu kratko vrijeme, te su, se pripreme morale na hitro obaviti.

Kad se mjeseca travnja 1920. sastala u Zagrebu konferencija jugoslavenskog episkopata, Pijevo je društvo podneslo izviščaj o svom djelovanju i uspjehu ove svoje mlade akcije, te zamolilo, da se skupno odredi jedinstvena proslava ove akcije. Episkopat je u svojoj okružnici udovoljio molbi društva i odredio obvezatno za sve biskupije sabiranje i proslavu toga dana. Iznosi se imadu otposlati bilo

odnosnim duhovnim stolovima bilo neposredno Pijevo društvo, a od svega bruto-primitka ima se desetina izlučiti za Petrov novčić. Na temelju ove okružnice obavio se godine 1920. drugi Dan katoličke štampe organizovano u jedanaest hrvatskih biskupija, te je sakupljena znatna svota od preko 133.000 K. Toliki iznos nije se do tada još nikada bio sabrao za katoličku štampu u nas. Znak, da je ovo pitanje priraslo bilo srcu svih katolika. Osobito se istaklo dijeceze zagrebačka, dakovačka i sarajevska, koje same sakupiše preko 100.000 K, a zatim senjska, dubrovačka i mostarska, koje sakupiše svaka preko 6.000 K.

U godini 1921. prigodom trećeg Dana katoličke štampe provedena je organizacija u svim biskupijama izuzevši Vojvodinu. Ovoga puta uhvatiše se u kolo biskupije šibenska, krčka i zadarska. Sveukupni rezultat u petnaest biskupija takav je, da su ga zabilježile sa zloradošću i protukatoličke novine. Sakupljeno je naime preko 300.000 K, dakle dva puta više nego u predidućoj godini. Od toga sakupiše dijeceze zagrebačka, dakovačka i sarajevska zajedno preko 200.000 K, dok dalmatinske biskupije sakupiše preko 44.000. Ovaj je uspjeh najbolji dokaz, kako su katolici shvatili i na djelu važnost svoje štampe.

Prošle godine 1922. proslavili smo po četvrti put Dan katoličke štampe. O uspjehu njegovu neka govore brojke. Sakupiše: Zagrebačka nadbiskupija 90.548-04 K; dakovačka biskupija 87.887-54 K; sarajevska nadbiskupija 57.029 K; splitska biskupija 30.147 K; senjska biskupija 25.518-18 K; hvarska biskupija 23.516-12 K; dubrovačka biskupija 16.232-27 K; krčka biskupija 13.154-40 K; šibenska biskupija 11.004 K; mostarska biskupija 7000 K; banja-lučka biskupija 6.124 K; pečuška biskupija 5.350 K; zadarska nadbiskupija 3.125 K; kotorska biskupija 1.672 K; skopska nadbiskupija 200 K. Ukupno 378.507-55 K. U ovom popisu ne nalazi se još rezultat križevačke eparhije, već će se naknadno izvršiti.

Kako se vidi, prinosi za Dan ka-

toličke štampe od godine do godine znatno napreduju, te je opravdana nada, da će i ova godina donesti željeni uspjeh. Opća je želja, da se ove godine i Vojvodina okupi u kolo za katoličku štampu.

REVOLUCIJA U BUGARSKOJ.

Opozicionalne stranke pomoću bugarskih aktivnih i rezervnih oficira te makedonskih komita 8. o. mj. u noći nenadno su u Sofiji izvršili državni prevrat, srušili dotadašnju Stambulj-skijevu zemljoradničku vladu, pohvatili bivše ministre i sastavili novu vladu, kojoj je na čelu radikal Cankov. Kralj Boris potvrdio je novu vladu. Nova je vlada raspustila sabor. Sad se vodi ogručena borba između četa nove vlade i naoružanih seljaka. Voj-ska je većinom pristala uz novu vladu. Vrlo su protuslovnosti vijesti, koje dolaze iz Bugarske. Tako prema jedni-ma Stambuljski bi već bio u rukama revolucionera, prema drugima usmrćen a prema trećima živ i zdrav na slobodi. Sve više izgleda, da je u ovom prevratu veliku ulogu igrala Italija, a silno mu se veseli i Madarska: Zato su vrlo zabrinuti naši beogradski krugovi. Naša vlada je već, najprije sama, a zatim zajedno s Rumunjskom ispred Male Antante uputila Bugarskoj oštru notu tražeći poštivanje neuilloskog ugovora. U beogradskim političkim krugovima pronose se vijesti čak i o našoj oružanoj intervenciji. Već sada se može predvidjeti, da će ove borbe u Bugarskoj biti dugotrajne i donijeti bugarskom narodu mnogo nedaća.

Koncert „Filharmoničkog Društva“.

Prigodom druge obljetnice oslobođenja Šibenika priredilo je mjesno „Filharm. društvo“ koncertnu zabavu u areni „Kosovo“. Ovaj prvi nastup naše Filharmonije poslije odulje pauze, koja je nastala u njezinom društvenom radu nešto zbog promjene dirigenta, a nešto i zbog promjene smjera u samom radu, vrlo nas je ugodno iznenadilo. Već se u izboru komada, koji su bili na programu, očituje ozbi-

PODLISTAK

Svećenik kao prosvjetni radnik.

Zadatak dizanja i širenja pučke prosvjete kod našega naroda postaje danas, osobito na selu, sve više u prvom redu svojina i osobna dužnost katoličkog svećenika. Svi smo mi očevitni svjedoci, kako se iza rata, kao kakva neobuzdana bujica, u ekstremu ispoljuju svi dobri i zli instinkti i poredinaca i masa. Zato je preko potrebito, da se nađe jaka uzgojna ruka, koja će te ekstreme svesti u pravu kolotečinu. Dok naša laička inteligencija, osim rijetkih iznimaka, ili troši svoje dane u zagušenim gradskim kavanama i čitaonicama, gdje daleko od naroda živo raspravlja o narodu, ili, što je još i gore, zalazi ponajviše u primorska i bliža sela, ali sa svrhom, da širi krivu lažnu prosvjetu, a s njom i liberalni duh i bezvjerstvo, s kojim je sama dobrano zadvojena, dotle jedino katolički svećenik, kao dobri i pravi prijatelj naroda, zalazi i u onu zagorsku najudaljeniju i najzapušteniju seosku kolibu, u kojoj mu se otvara široki pogled svih narodnih potreba i težnja. Širenju zdrave i prave pučke prosvjete po našim selima kadro je i pozvano, da se posveti jedino uzvišeno svećeničko zvanje, koje je po svojoj naravi eminentno prosvjetno.

Predratne prilike nijesu toliko, kao danas, zahtijevale osviještenje kršćanskih masa na zdravim, kršćanskim, vjerskim temeljima. Gdje se prije rata vidalo toliko pučkih prosvjetnih i političkih listova kao danas? Gdje se tako provadala široka akcija oko pobijanja nepismenosti kao danas? Gdje se osnivalo i otvaralo toliko pučkih knjižnica, seoskih čitaonica, omladinskih i drugih prosvjetnih društava? Gdje su se opet održavali toliko prosvjetni i gospodarski tečajevi, predavanja i ankete kao danas? U najnovije vrijeme eto nam i skioptikonkih predavanja i prikazivanja našega „Prosvjetnog Kina“, kao najbržeg i najuspjelijeg sredstva za podizanje i širenje pučke prosvjete. Zašto sve to? Da jednom pogledaju na svoje oči i slijepci od rođenja!

S tim i mnogim drugim prosvjetnim faktorima treba da danas računamo i naše seosko svećenstvo, kao s najboljim sredstvima, koja promiču i vjerski i moralni i prosvjetni život našega naroda. Jaki razlog, koji na to potiče katoličko svećenstvo, kao čuvara vjerskih i narodnih svetinja, je: otrovni upliv i jaka intenzivna akcija naših kulturnih protivnika, koji u zadnje vrijeme ulažu sve sile, da uprav svim tim raznolikim prosvjetnim aparatom posiju sjeme bezvjerske prosvjete i otuđe narod od svećenstva, a potom i od vjere otaca. Zato im do-

bro dolazi liberalno učiteljstvo i srednjoškolsko i višeškolsko daštvo. Stoga je katoličko svećenstvo najozbiljnije pozvano, da barem svojim radom paralizira njihov rad, dobro znajući, u čijim je rukama prosvjeta, da je u tim i narod, a zatim i budućnost.

Baš zato mi ni najmanje ne dvojimo, da će se odsad unaprijed naše seosko svećenstvo energično latiti svog pera i širokoj javnosti predočiti mi-zerne prilike, u kojima se nalazi naš narod po selima. Zato će u našim novinama i glasilima pisati o potrebi otvaranja nastavnih škola, puteva, gospodarskih udruga. Gdje su 'krajevi malarični, živo će se zauzeti oko saniranja dotičnog kraja. I t. d.

No jer danas naši javni organi vrlo malo brige posvećuju potrebama našega puka, od prijke je nužde, da naš katolički svećenik iz vlastite inicijative za pobijanje velike nepismenosti u narodu drži analfabetske tečajevu u svom vlastitom stanu ili u kojoj drugoj zgodnijoj kući. Ako želi da iskoristi za to ljetnu sezonu, kao najprikladniju, neka preko školskih priznanica pozove koga katoličkog akademičara ili srednjoškola, da mu pomogne održati analfabetski tečaj. Misli li, da bi bilo dobro, zgodno i korisno, da u svom selu osnuje kakvo omladinsko ili prosvjetno društvo, čitaonicu, knjižnicu, za savjet ili pomoć

neka se obrati Okružju Hrv. Kat. Narodnog Savezu u Šibeniku ili Hrv. Kat. Nar. Savezu u Splitu (Nelipača ul. 1.). Jesu li već prilike sazrele i osjeća li se potreba osnutka koje gospodarsko-ekonomske zadruge, neka osobno prione uz taj posao. Ako je k tomu narod nazadan u vođenju svoga gospodarstva, neka se dotičnik obrati Zadrudnom Savezu u Splitu za referenta, a mogao bi se postarati i za putujućeg učitelja gospodarstva. O potrebi i osnivanju vjerskih bratovština i udruženja, koja kod naroda promiču vjerski duh i javni moral, ni ne govorimo, jer je to po sebi jasno, a ni ne spada u okvir ovoga podlistka.

To bi eto ukratko bila prosvjetna zadaća našega katoličkog svećenstva na selu. Tim poštovnim putem pod- doše katolički svećenici bratske nam Slovenije te Njemačke, Belgije i Švajcarske, a zadnje vrijeme i oni Čehoslovačke, Italije i Francuske. Zato i beru danas obilne plodove te imaju narod uza se, odan Bogu i vjeri otaca. Postulat vremena zahtijeva, da tim putem pode i svećenstvo naše države. Dvanaesti je već čas! Pro-tivnici ne spavaju! Kad se i naše ši-roke mase budu uzgajale tim moder-nim prosvjetnim sredstvima, budimo uvjereni, da će onda biti zaludna sva nastojanja naših timih i javnih lberalaca, da nam pomal'o narod raskr-šćane i od nas otuđe! Na posao dak-le! Sada je čas!

Svećenik iz Zagore.

ljno shvaćanje pravca, kojim treba da pođe društvo, ako hoće da postigne svrhu, za kojom teži. Program, sastavljen u laganom stilu, bio je — koliko su dopuštale prilike ili bolje neprilike društvenog arhiva — prilagođen sposobnostima orhestra i pjevačkog zbora. To je znatan napredak prema prijašnjem sistemu rada; jer ni Offenbach, ni Mozart, ni Bizet nijesu stajali odveć teških tehničkih zahtjeva na glazbare, kao što je to bio slučaj u većini komada iz prijašnjih koncerata. Uz to je program bio puno pristupačniji shvaćanju publike, pa stoga nije čudo, da je uspjeh koncerta — pod ravnanjem ovako vrsnog umjetnika-dirigenta, kao što je maestro g. Trišler — bio nadasve povoljan. Možemo pače mirne duše reći, da je ovaj koncert po preciznoj izvedbi i po savršenoj interpretaciji, kao i po solidnoj obradbi svakog pojedinog stavka, svake fraze, a navlastito po dinamičkim nijansama, koje su bile u ovim komadima do u tancine provedene, bio bez sumnje najuspješiji od svih dosadašnjih koncerata „Filharm. društva“.

To vrijedi koliko za orhestar, koji je na mjestima bio izvrstan (i ako nije potpun, jer su neki članovi nezalost otpali) te je bio nagraden zaslužnim povladivanjem, a zaključni je komad morao ponoviti, toliko za pjevački zbor. Muhvičeva kompozicija nema doista osobite unutrašnje vrijednosti, ali joj je maestro Trišler umio podati takav kolorit, da je u vrlo lijepoj izvedbi mješovitog zbora sugestivno djelovala na slušaoce te je na opći zahtjev morala biti ponovljena.

Spomenemo li još uzornu disciplinu zborova, koja se tako ugodno dojmila i koja znači velik napredak na putu k postepenom usavršavanju društva, spomenuli smo uglavnom sve znatnije prednosti i odlike ovoga koncerta.

Isticali napose dirigentske sposobnosti maestra g. Trišlera u ovakom miniatur-koncertu poslije njegovih velikih uspjeha — kao dirigenta opere u Osijeku i Novom Sadu — bilo bi doista suvišno. Orhestar i zborovi već su davno osjetili njegovu izvanrednu sposobnost, a ovaj prvi skromni nastup bio je dovoljan, da nam ga pokaže u najljepšem svijetlu i da nas napuni najboljim nadama u buduću rad Filharmonije. Na Šibenčanima je, da maestra i upravu potpomognu i materijalno i moralno u njihovu nastojanju oko pridizanja i širenja glazbene kulture.

Naši dopisi.

Pag, početkom lipnja.

Poznato je već svima, kako amošnje pučanstvo već od više godina strada i gladuje radi nemilosrdne bure, koja uništava sve vinograde i druge poljske proizvode. Videnije osobe u mjestu obratile su se bile na razne strane, pak tako i na beogradske vladajuće krugove, za pripomoć. No sve zaludu. Tu se obistinila ona stara, da sit gladnome ne vjeruje. U ovim zdvojnim prilikama napokon nam je baš u sretni čas došla pomoć od naše braće i sumješćana, koji se sad nalaze u Wirtonu West Virginia. Oni su sastavili odbor, da među sobom sakupe nešto novca za nas sirote. Za ovu su plemenitu akciju najzaslužniji: Kalabota Ive, Buljeta Marko, Skitarelić Josip i Fabijančić Josip. Njima su se pridružili još i drugi te sakupili i poslali nam lijepu svotu od 30.100 dinara. Novac je odmah, netom je stigao, bio podijeljen između mjesne najveće sirotinje, koja je iz zahvalnosti prema svojim dobročiniteljima dala otpjevati sv. Misu za njihovo zdravlje.

Strážar s Jadrana.

Prvić-Luka, 7. lipnja 1923.

(Demokratska aprovizacija.) Naš mjesni glavar već nije mogao da živi onako dokon, pak se opet pošao da pomoli demokratima u Šibeniku, e da mu na koji način obezbijede življenje. Ovih je dana opet dobio nešto hrane za se, a i da koga privuče u demokratsku stranku. Ovdje su skoro svi radićevci, pak će mu slabo ići posao. Našem je glavaru više do trbuha nego li do domovine, da bi se o njemu baš s pravom moglo zapjevati: „Tu je tvoja domovina, tebi mili stan — Trbušina gdje ti uživa kukuruzni dan!“ U društvu se više puta izrazi, da bi volio biti Srbin negoli Hrvat. To je sasvim naravno: Sada mu Srbi i posrbice davaju hrane. Sutra bi bio Hrvat ili što drugo, kad bi mu Hrvati ili tko drugi što poklonili. U njega nema nikakvog rodoljubnog uvjerenja, jer ne zna, ni što su Srbi ni što su Hrvati. Ej, naš glavaru, znaj, da nema čvrstog domoljublja, gdje nema znanja ni prosvjete, a u tvojoj je glavi potpuna noć, pak te zato i zovu „fikvić“!

Gradske vijesti.

Proslava druge obljetnice oslobođenja. 12. ov. mj., prigodom druge obljetnice oslobođenja našega grada od Talijana, grad je osvanuo okičen narodnim zastavama, škole su imale praznik, a glazba je obišla gradom svirajući vesele koračnice. 13. ov. mj. uvečer u areni Hotela „Kosovo“ mjesno „Filharm. društvo“ priredilo je koncert, a diletantsko-dramatska sekcija „Sokolskog Društva“ davala komad Odavičev: „Hej Sloveni“, što ga je dala i na sv. Savu. — Razumljivo je, da veselje našega građanstva ove godine nije bilo ni onako spontano ni općenito, kao što je bilo 12. lipnja 1921., kad su nas ostavili Talijani i kad smo tako srdačno i radosno dočekali naše. Krivnju zato nose naši režimlje i centraliste, te nesnosne i nesredene naše unutrašnje prilike, u kojima se baš njihovom krivnjom nalazimo.

Blagdan sv. Ante i ove godine je vrlo svečano proslavljen u crkvi sv. Frane, Sv. Mise su se redale od 5 sati pa sve do 10^{1/2}, kad je presv. biskup otpjevao svečanu pontifikalnu misu. Mnogo je pobožnog svijeta pristupilo k sv. pričesti. Popodne je u 5 sati presv. biskup održao lijepi i vatreni panegirik o svecu. Zatim je slijedila upravo veličanstvena procesija uz brojno učestvovanje školske djece, članica mjesnih kat. društava, svećenstva i ostalog pobožnog svijeta, koja se završila svečanim blagoslovom, preko koga je vlč. Kričić divno a solo otpjevao „Svetotajstvu“.

Pastirski pohod župa. Presv. biskup dr. Mileta u pratnji Msgra Bjažića u ovom i slijedećem mjesecu obaći će ove župe svoje biskupije i u njima podijeliti sv. krizmu: Knin (17. VI.), Vrpolje Kninsko (18. VI.), Kijevo (20. VI.), Prominu (23. VI.), Miljeve (25. VI.), Drniš (27. VI.), Gradac (29. VI.), Kljaje (1. VII.), Zlopolje (3. VII.), Ogorje (4. VII.), Unešić (6. VII.), Neveste (7. VII.), Mirlović (9. VII.), Konjevrate (10. VII.), Dubrave (15. VII.), Rupe (16. VII.), Piramatovec (18. VII.), Lišane (19. VII.), Stankovce (21. VII.), Banjevce (22. VII.). U Mirloviću će u nedjelju 8. srpnja rediti za svećenike djakone Franu Grandova iz Sala i Antu Strgačića iz Iža Veloga.

Općinska uprava u selima. Kada koji seoski glavar ne puše u rog demokratske stranke, pa bio on pošten do skrajnosti i vršio najsvajesnije svoje dužnosti, on odmah postaje

žrtvom stranačkog bijesa demokratske općinske uprave. Po zakonu glavaru, da bude zamijenjen, treba da mu iste rok službe ili da bude redivo i pravomoćno svrgnut nakon provedene istrage. No za sve te formalnosti ne mari naš vrijedni, veliki Rajević. Glavari se skidaju, namještaju se novi, da je divotal! Sada naš veliki upravitelj hoće da se kurtališe glavara u Bilicama Luke Mikulandra, čovjeka na svom mjestu, čestita, poštena i u narodu obožljiva. Naš Rajević — meni niš, tebi niš — uriče seoski zbor u Bilicama za 17. o. mj. „za izbor seoskih časti“. Dokle će trajati ova sablazn u našoj nevoljnoj općini? Pitamo i namjesnika i sve radikale, pa i demokrate: Čemu dalje širiti i podržavati u masama naroda ovo veliko nezadovoljstvo? Koristi li to državi ili bilo kojoj stranci? Zar im je malo sve ovo, što država doživljuje radi stranačkog ludila odozgo?

Reklamni plakat „Sokolskog Društva“. Jučer je mjesno „Sokolsko Društvo“ svojim reklamnim plakatom o sutrašnjom svojoj javnoj vježbi najočitiše pobilo sve podvale i klevete „ptica avetkinja“, koje „kukaju nad propalim moralom“! Možda će za njih i to biti moralno: na najizloženijem mjestu (kao što je ugaio kazališta) publici, osobito onoj drugoga spola, pružiti na ogled potpuno golo tijelo muškarka! Taj nas plakat uostalom potječa pročelne strane „Sokolskog Vijesnika“ otrag dvije godine, koja je bila ukrašena raskoračenim tijelom gola muškarka bez smokova lista. Ta je slika bila pobudila negodovanje i kod samoga članstva, pak je konačno morala izostati. Ne dirajući u umjetničku vrijednost same reklame u ime javne čudorednosti osudujemo ovo javno narušavanje čudorednosti. Nastavi li „Sokolsko Društvo“ ovakvim odgojnim sistemom, bjelodano će potvrditi ono, što bi inače vješto htjelo da sakrije.

Konstituisanje Sreskog Odbora Crvenoga Krsta. Pred nekoliko vremena konstituisao se i za srez šibenski Odbor Crvenog Krsta SHS. Po svom sastavu predsjednik toga Odbora je upravitelj Sreskog Poglavarstva, a njegov zamjenik je načelnik grada Šibenika. Tajnik je gosp. profesor B. Marčić, blagajnik kotarski

tajnik gosp. Antun Vodanović, a odbornici su: gosp. Don Krsto Stošić, predstavnik katoličkog svećenstva, prof. Stevan Javor, predstavnik srpsko-pravoslavnog svećenstva, gosp. Krešimir Novak nadučitelj, predstavnik učiteljskog udruženja, gosp. Josip Jadrionja, predstavnik trgovačkog udruženja i gosp. Vinko Šupuk, predstavnik obrtničke zanatlijske zadruge. — Gosp. veliki župan Dr. Perović u prvoj sjednici odbora predao je novo ustrojenom Odboru iznos od Din. 2217.95 koji su bili u pohrani kod ovog Sreskog Poglavarstva. - Ovih će se dana početi sa sakupljanjem članova, koji se dijele u redovne, stalne i utemeljitelje. Redovni plaćaju godišnje din. 6, stalni jedamput zauvijek 100, a utemeljitelji 1000. Suvršeno je, da obzirom na humani rad ovog društva i malenu članarinu preporučimo građanstvu, da se začlane, jer će građani grada Šibenika, koji su poznati rodoljubi, nečajnom listom pristupiti Društvu Crvenog Krsta SHS.

Za kupalište na Jadriji doprinijeli su: g. Čičin Šain din. 20, da počasti uspomenu pk. Vjekoslava Bauera; g. Inchiostri Luigi din. 25, da počasti uspomenu pk. Mariette ud. Marassovich; g. Frua Ante din. 20, da počasti uspomenu pk. djeteta Iv. Malenica, a din. 10, da počasti uspomenu pk. Mare ud. Scotton; g. Fulgosi Ivan din. 50, da počasti uspomenu pk. Mare ud. Scotton; g. Goleš Pave din. 20, da počasti uspomenu Mare ud. Scotton; g. Ermenegildo Giovanelli, trg. putnik, din. 100. Ovaj zadnji je toliko darovao, jer mu se pri njegovoj prvoj posjeti na Jadriji tako izvanredno dopao prirodni položaj i krasota panorame. Uprava preporučuje, da bi se i drugi ugledali u ove primjere, a darovateljima najljepše zahvaljuje.

Dozvola šifriranih brzojavki. Ministarstvo pošta i brzojava odobrilo je, da se novčani zavodi, industrijska i trgovačka poduzeća te trgovački agenti mogu ponovno služiti šifrom za telegrafsko sporazumijevanje u svojim trgovačkim poslovima, kao u unutrašnjem, tako isto i u međunarodnom telegrafskom saobraćaju. Pretplatnina za pravo služnja šifrom određena je sada na 500 dinara godišnje.

JEFTINU A DOBRU PISARNIČKU I PAPIRNU ROBU

KUPITE KOD

NARODNE PROSVJETE, ZADRUGE S O. J. U ZAGREBU

PAPIR		
KONCEPT	Din. 14.—	
BIJELI fini	18-50	
vrlo fini	21—	
Cijene se razumijevaju za 100 araka.		
KUVERTE		
TRGOVAČKE br. 144	9—	
Kandija, fine bijele, iznutra bojadisane	15—	
SLUŽBENE br. 46 Patent, smeđe	9—	
46/42	10-50	
46/24 finije	11-75	
24 A, velike 14x21 cm.	16—	
34 AB.	15x23	17-50
Cijene se razumijevaju po 100 kuverata.		
LISTOVNI PAPIR I KUVERTE		
MAPE: Merkur	Din. 2.—	
Jugoslavija	2-50	
Lipa br. 1.	2-50	
Lipa br. 2.	3-75	
5.	nelinirani papir	4-25
Svaka mapa ima 10 kuverata i 10 list. papira.		
SAME KUVERTE		
KUTIJA sa 100 bijelih malih kuverata broj 75 AA	Din. 7—	
8114 (iznutra ljubiciasti)	10—	
7552	10-50	
LISTOVNI PAPIR		
U OSMINI bez kuverata (22x28 cm.) za male kuverte br. 526, kariran (sa plavim crtama uzduž i poprijeko,	Din. 10—	
broj 528, isti nešto debiji	27—	

U ČETVRTINI: (29x46 cm.) za trgov. kuverte br. 566, kariran, „23—“ br. 568, nešto debiji „12—“ br. 560, sa prozirnim (vođenim) crtama „23-50“ br. 562, isti nešto debiji „28—“ Cijene ovih papira se razumijevaju po 100 araka sa 4 strane.

HARDTMUTHOVE OLOVKE

OBIČNE CRNE:

br. 530. šesterouglaste, polirane Din. 10—
 „ 231 A, osmerouglaste, „ 10—
 „ 123, iste u boljem drvetu „ 19—
 Cijene se razumijevaju za tuce 11 komada.

FINE U BOJAMA.

Koh-i-Noor, crne 6 kom. Din. 43—
 kopirne (tintane) „ 43—
 Mephisto, kopirne „ 18—
 br. 161 K, piše i kopira plavo „ 19—
 „ 161 F, „ zeleno „ 19—
 „ 161 G, „ crveno „ 19—
 „ 161 E-G, crveno i plavo „ 21—
 Kod olovaka treba naznačiti, da li se žele meke, tvrde ili srednje.

Od svake se robe šalje najmanje onoliko, za koliko je naznačena cijena, a ukupno razne robe ne za manje nego za **barem 50 Din.** jer se inače ne isplati pakovanje i pouzeće. Sve se šalje pouzecom. Cijene vrijede za robu u našem dntanu, a poštarina se zaračunava napose, a tako isto i pakovanje (po prilici 10 po sto od poštarine, za veliki paket 2-50). Cijene vrijede, dok zaloha traje. Sve narudžbe treba samo ovako adresirati:

NARODNA PROSVJETA, ZAGREB I.
 poš. pret. 109.

AMERIKANSKI i ENGLESKI

Singer šivaći strojevi

Singer igala
i doknadnih
dijelova

Singer ulja
konca, svile
i t. d.

Vlastita mehanička radiona
Prodaja na otplatu
Singer šivaći strojevi Bourne & Co.
New-York 24-52
Centrala za S. H. S.
ZAGREB, Marulićeva ulica broj 5.

Podružnice: Zagreb, Karlovac, Varaždin, Osijek, Vinkovci, Bjelovar i Brod na Savi, Subotica, Novi Sad, Maribor, Ljubljana, Sarajevo, Mostar, Banjaluka, Tuzla, Dubrovnik, Podgorica, Beograd, Kruševac, Niš, Skopje, Veles, Bitolj, Kragujevac, Zaječar i Štip. - Zastupstva u svim većim mjestima.

Hamburg-Južnoameričko-parobrodarsko društvo.

Najveći, najbrži i najljepši parobrodi za prevoz putnika sa sjajnim uređajem I. II. i III. razreda

odlaze:

28. aprila	»TUCUMAN.
5. maja	»VILLAGARCIA.
17. »	»CAP NORTE.
25. »	»SANTA THERESA.
29. »	»ESPARA.
13. juna	»CAP POLONIO.
19. »	»LA CORUNA.
23. »	»MADEIRA.
5. jula	»VIGO.
12. »	»ANTONIO DELFINO.

i Z HAMBURGA
za Argentinu, Braziliju i Urugvaj.
Sve obavjesti daje dragovoljno i besplatno
Glavno zastupstvo za Jugoslaviju:
ZAGREB, Petrinjska ulica br. 73.

POKUĆSTVO

solidno i ukusne izradbe
može se dobiti uz veoma
niske cijene samo kod
dobro poznate trgovine
**RIKARD DELFIN
ŠIBENIK (Obala).**
sa stolarskom-tapetarskom
- - - radionom. - - -

PAPIRNICA GRGO RADIĆ ŠIBENIK (Glavna ulica).

Bogati izbor svih vrsti umjetničkih dopisnica.

Prodaja školskih potrepština, raznog papira te sve vrsti kancelarijskog pribora.

Skladište knjiga za osnovne škole.

Igračke za djecu.

Posluga brza i solidna.

Cijene umjerene!

DROGERIJA VINKO VUČIĆ - ŠIBENIK

Skladište kemijskih proizvoda, laka boja, gumenih predmeta i o.

OPTIKA.

Naočala - Cvikera.

Izvrše svaku izradbu po ekul. liječničkom propisu

Primaju se popravci.

Jesam li podmirio pretplatu?

RATAR D. D.

Veletrgovina gospodarskim potrepštinama i proizvodima
Z a g r e b

PODRUŽNICA: SUŠAK
Telefon interurb. 14-59
Brzozajni naslov: „RATAR-SUŠAK“
(Osnovano po Hrv.-slav. Gospodarskom društvu k. s. z. Zagreb)

dobavlja sa svojih skladišta na Sušaku, Rijeci i Bakru najpovoljnije:

Modru galicu, Sumpor

umjetna gnojiva, gospodarske strojeve i potrepštine, sjemenje, žitarice, brašno, kolonijalnu robu, stočnu hranu itd.

CUNARD LINE

Najbrži parobrodi svijeta. Izravni putnički tovarni i ekspres saobraćaj od
Hamburga i Cherbourga za Ameriku i Kanadu

4 dimjaka, 5 1/2 dana. Vlasite kabine za putnike III. razreda. Putnike prate iskusni činovnici do luke ukrcaja, te im putem pruže u svakom pogledu dragovoljno svaku pomoć. Uputstva daje: Cunard Line.

Glavno zastupstvo za Jugoslaviju:
Jugoslavenska banka d. d. Zagreb
B-cesta 33. kao i naša Agencija zastupnik Josip Jadronja - Šibenik
Brzozajni naslov: „Cunard Line“
Šibenik.

Budimo novovjekni apostoli - širitelji katoličke štampe!

Zadružna gospodarska banka d. d.

Vlastita zgrada
Glavna ulica 108.

Podružnica Šibenik

Brz. naslov *Gospobanka*.
Telefon br. 16 - Noćni 67

Centrala Ljubljana.

Podružnice:
Đakovo,
Maribor,
Sarajevo,
Sombor,
Split.

Ispostava: Bled.
Afilijacije:
Sveopća zanatlijska banka
d. d. u Zagrebu i njena
podružnica u Karlovcu te
Gospodarska banka d. d.
u Novom Sadu.

Dionička glavnica i pričuva preko K. 60.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamačuje najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne transakcije.

Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“!

Parobrod "LEVIATHAN"

59956 Br. Reg. tona
Najmoderniji, najveći i najlukrativniji oceanski parobrod.
Najveći napori znanosti, snage kapitala i pronalaznog duha utjelovljeni su u ovom čudesnom parobrodu. — Neprisrodobiva udobnost u svim razredima.

„Prva vožnja“ u New York na 17. jula 1923, zatim 7. augusta, 28. augusta 18. septembra, 8. oktobra, 29. oktobra itd. svaki treći tjedan utorkom iz Southampton — Cherbourga. — Sve pobliže kroz dole naznačene adrese.—

BREMEN — NEW YORK

izravna veza sa sjajnim američkim vladinim parobrodima. — Nenadkriljivi na udobnosti, čistoci i izvrsnoj opskrbi. — Brzi i sigurni brodovi.

„George Washington“ „President Fillmore“ „President Harding“
„President Roosevelt“ „America“ „President Arthur“

Zahtjevajte pobliže upute i plovidbenu listinu broj 234.
Zgodna prilika za otpremu robe

UNITED STATES LINES

Generalno zastupstvo za Jugoslaviju:
Beograd, Palata Beogradske Zadruge.